

Nationaal recht - Oostenrijk

Aan de vertaling in het Nederlands wordt momenteel gewerkt.

De volgende vertalingen zijn al beschikbaar: [de](#)

Inleiding — Op deze pagina vindt u informatie over het Oostenrijkse rechtssysteem en een overzicht van het Oostenrijkse recht.

Rechtsbronnen

Het Oostenrijkse recht is in de eerste plaats **wettenrecht**. Het gewoonterecht speelt daarentegen slechts een zeer beperkte rol. De rechtspraak van de hoogste rechterlijke instanties, waarin belangrijke richtsnoeren voor de toepassing van het recht zijn geformuleerd, is van groot belang. Rechterrecht wordt formeel echter niet als rechtsbron erkend.

Overeenkomstig het **Oostenrijkse grondwettelijke recht** maken de algemeen erkende regels van het internationaal recht integrerend deel uit van het federale recht en worden **internationale verdragen** in de Oostenrijkse rechtsorde opgenomen (algemene en speciale omzetting). Welke rang de internationale verdragen in de nationale rechtsorde innemen hangt af van hun inhoud.

Voor de goedkeuring van internationale verdragen die de grondwet wijzigen of aanvullen, is in de *Nationalrat* (federaal parlement, afgevaardigden rechtstreeks door het volk gekozen) hetzelfde quorum vereist als voor het aannemen van resoluties over federale grondwettelijke wetten. Voor de goedkeuring van internationale verdragen die wetten wijzigen of aanvullen gelden dezelfde vereisten als voor wetten.

In principe worden internationale verdragen gesloten door de bondspresident op verzoek van de bondsregering of van een door de bondsregering gemachtigde federale minister. Voor internationale verdragen met een politieke draagwijdte die wetten wijzigen of aanvullen is de voorafgaande toestemming van de *Nationalrat* vereist. De bondspresident kan de bondsregering of bevoegde federale ministers machtigen om bepaalde categorieën internationale verdragen te sluiten, voor zover het niet gaat om verdragen met een politieke draagwijdte of verdragen die wetten wijzigen of aanvullen.

Overeenkomstig de Oostenrijkse federale grondwet hebben de **negen deelstaten** (Bundesländer) een eigen (**grondwettelijk**) recht, dat naast het federale (grondwettelijke) recht bestaat. Het grondwettelijke recht van de deelstaten mag niet in strijd zijn met het federale grondwettelijke recht en is daaraan dus **ondergeschikt**. Tussen federale wetten en wetten van de deelstaten bestaat er in beginsel geen dergelijke hiërarchie. Sinds 1988 kunnen ook de deelstaten internationale verdragen sluiten betreffende aangelegenheden die tot hun autonome bevoegdheid behoren. De beslissingsbevoegdheid op het gebied van buitenlandse zaken ligt echter nog steeds vooral op het federale niveau.

Soorten rechtsinstrumenten - Normenhiërarchie

Voor de aanneming van een federale grondwetsbepaling is in de regel een meerderheid van twee derde van de stemmen in de *Nationalrat* vereist, waarbij ten minste de helft van de leden aanwezig moet zijn. Daarenboven moet voor een dergelijke bepaling uitdrukkelijk worden aangegeven dat het om een "grondwettelijke wet" of een "grondwettelijke bepaling" gaat.

Voor de aanneming van federale regelgeving door de *Nationalrat* is daarentegen de aanwezigheid van ten minste één derde van de leden vereist alsmede de volstreekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen.

1. Basisbeginselen van de federale grondwet

De volgende basisbeginselen (grondbeginselen) van de Oostenrijkse federale grondwet staan aan de top van de hiërarchie van de Oostenrijkse rechtsorde:

- democratie;
- de scheiding der machten;

- de rechtsstaat;
- de republiek;
- de federale structuur, en
- het liberalisme.

Als geheel vormen deze grondbeginselen de **basis van het grondwettelijke recht**.

Deze beginselen zijn vanuit grondwettelijk oogpunt van bijzonder belang omdat in het kader van de wetgevingsprocedure vooraf een referendum moet worden gehouden over elke fundamentele herziening van de federale grondwet. Er is sprake van een fundamentele herziening van de federale grondwet wanneer de grondwet zodanig wordt gewijzigd dat een van de daaraan ten grondslag liggende basisbeginselen wordt verlaten en voorts wanneer de onderlinge verhouding tussen deze beginselen wezenlijk wordt gewijzigd.

2. Primair en afgeleid EU-recht

De **toetreding van Oostenrijk tot de Europese Unie** op 1 januari 1995 hield een fundamentele herziening van de Oostenrijkse federale grondwet in. Sinds de toetreding wordt de basis van de rechtsorde niet alleen door het Oostenrijkse grondwettelijke recht gevormd, maar ook door het recht van de Europese Unie (**grondwettelijk dualisme**). Volgens de heersende opvattingen **heeft het EU-recht voorrang boven het nationale recht** en boven het "gewone" federale grondwettelijke recht, doch niet boven de grondbeginselen van de federale grondwet.

3. "Gewoon" federaal grondwettelijk recht

Het grondwettelijke recht bevat de "spelregels" van het politieke bestel, aangezien in dit recht het volgende wordt vastgesteld:

- de wetgevingsprocedure;
- de positie van de hoogste staatsorganen;
- de verhouding tussen de bondsstaat en de deelstaten wat betreft de wetgeving en de uitvoering ervan, en
- de controle op het overheidsoptreden door de administratieve rechtscolleges.

4. Federale wetgeving

Het in de federale grondwet neergelegde grondbeginsel van de rechtsstaat houdt in dat de wetgeving bindend is voor de gehele uitvoerende macht (administratie en administratiefrechtelijk). Overeenkomstig de federale grondwet zijn de wetgevende bevoegdheden verdeeld tussen de bondsstaat en de deelstaten.

5. Verordeningen

Verordeningen zijn **algemene voorschriften die door de bestuurlijke instanties worden vastgesteld** en gericht zijn tot de justitiabelen. De grondwet bevat een algemene machtiging voor de aanneming van uitvoeringsverordeningen, waarin algemene voorschriften (meestal gewone wetten) verder worden uitgewerkt. Voor verordeningen die wetten wijzigen of aanvullen is een uitdrukkelijke grondwettelijke machtiging vereist.

6. Beschikkingen

Beschikkingen zijn in de regel administratieve handelingen, die dienen tot uitvoering van wetten en gericht zijn tot een of meer individueel aangeduide personen.

Institutioneel kader

Instellingen belast met de vaststelling van rechtsvoorschriften

Conform de in de federale grondwet vastgelegde bevoegdheidsverdeling tussen de bondsstaat en de deelstaten zijn meerdere organen bevoegd om wetgeving vast te stellen.

Voor wetgeving op federaal niveau is **de Nationalrat samen met de Bundesrat** bevoegd. De 183 afgevaardigden van de *Nationalrat* worden rechtstreeks door het volk gekozen. De *Bundesrat* daarentegen wordt door de deelstaatparlementen gekozen. In de regel beschikt de *Bundesrat* slechts over een recht van bezwaar.

De wetgeving van de deelstaten wordt aangenomen door de deelstaatparlementen.

Proces van wetgeving

Voorstellen voor federale wetgeving worden bij de Nationalrat ingediend in de vorm van:

- een verzoek van een van zijn leden (wetgevend initiatief van de *Nationalrat*);
- een ontwerp van de bondsregering (regeringsontwerp);
- een verzoek van de *Bundesrat*.

Daarnaast moet elk verzoek dat door 100 000 stemgerechtigden of door één zesde van de stemgerechtigden van drie deelstaten wordt ingediend (volksinitiatief) ter behandeling aan de *Nationalrat* worden voorgelegd.

In de praktijk zijn de **wetsontwerpen** van de **bondsregering** het belangrijkste. Wetsontwerpen van de bondsregering worden besproken in de ministerraad, die daaraan unaniem zijn goedkeuring moet verlenen. Vooraleer de bondsregering een beslissing neemt, wordt het door de bevoegde federale minister opgestelde wetsontwerp ter beoordeling voorgelegd aan de daartoe bevoegde instanties (deelstaten, belangenorganisaties).

Na de procedure in de *Nationalrat* moeten wetsontwerpen worden aangenomen door de *Bundesrat* (voor federale financiewetten is geen procedure in de *Bundesrat* vereist, daar deze onder de exclusieve bevoegdheid van de *Nationalrat* vallen). Daarna doet de bondskanselier de wet ter **authenticatie** toekomen aan de bondspresident.

De *Nationalrat* kan beslissen een **referendum** te houden. Ook de meerderheid van de leden van de *Nationalrat* kan daartoe de wens uitspreken. Dan moet een wetsontwerp, dat reeds door de *Nationalrat* is aangenomen, aan een referendum worden onderworpen vooraleer het kan worden geauthenticeerd. Bovendien moet elke fundamentele herziening van de federale grondwet aan een referendum worden onderworpen.

Met zijn handtekening authenticeert de bondspresident dat de federale wet op de door de grondwet voorgeschreven wijze tot stand is gekomen. De **authenticatie** moet door de bondskanselier worden gecontrasigneerd.

Federale wetten worden na hun authenticatie door de bondskanselier in het *Bundesgesetzblatt* (Publicatieblad) bekendgemaakt. Een federale wet **treedt**, behoudens wanneer in deze wet uitdrukkelijk anders is bepaald (terugwerkende kracht of vacatio legis), **in werking** na het verstrijken van de dag waarop het *Bundesgesetzblatt* met de bekendmaking ervan is gepubliceerd en verzonden.

Een wet kan uitdrukkelijk worden **opgeheven** (formele opheffing), of er kan een nieuwe wet worden aangenomen die in strijd is met een voorheen aangenomen wet (materiële opheffing) zonder dat die nieuwe wet formeel bepaalt dat de oude wet wordt opgeheven ("lex posterior derogat legi priori"). Een specifieke regeling krijgt voorrang boven een algemene regeling ("lex specialis derogat legi generali"). Daarnaast kan een wettelijke regeling zelf bepalingen bevatten betreffende haar werking in de tijd.

Juridische gegevensbanken

De Oostenrijkse wetgeving is online te raadplegen in het door de Oostenrijkse bondskanselarij beheerde [rechtsinformatiesysteem van de Republiek Oostenrijk](#) (RIS).

Is de toegang tot de juridische gegevensbank kosteloos?

Het [rechtsinformatiesysteem van de Republiek Oostenrijk](#) (RIS) is kosteloos te raadplegen.

Korte beschrijving van de inhoud

In RIS kunt u informatie vinden over:

- **Federale wetgeving**
 1. Federale wetgeving
 2. Authentieke versie van de Oostenrijkse federale wetgeving - Publicatiebladen sinds 2004
 3. Publicatiebladen Oostenrijkse federale wetgeving 1945 – 2003
 4. Publicatiebladen 1848 – 1940
 5. Publicatiebladen 1780 – 1848
 6. Publicatiebladen Duitse wetgeving 1938 – 1945
 7. Wetsontwerpen
 8. Regeringsontwerpen
- **Wetgeving van de deelstaten**

1. Wetgeving van de deelstaten
2. Publicatiebladen voor de actuele wetgeving van de deelstaten – met uitzondering van Neder-Oostenrijk en Wenen
 - **Wetgeving op lager niveau:** Een selectie van documenten uit Karinthië, NederOostenrijk, Salzburg, Stiermarken en Wenen
 - **Rechtspraak**
 1. Grondwettelijk Hof
 2. Administratief Hof
 3. De "normenlijst" van het Administratief Hof
 4. Rechtspraak van het Hoogerechtshof, gerechten van tweede aanleg (hoogste rechtscollege deelstaat) en andere rechtbanken
 5. Onafhankelijke administratieve rechtbanken
 6. Onafhankelijke rechtbank voor financiële aangelegenheden
 7. Gerechtshof voor asielzaken
 8. Onafhankelijke Bondskamer voor asielzaken
 9. Rechtbank voor milieuaangelegenheden
 10. Bondskamer voor communicatie
 11. Toezichthoudende instanties op het gebied van overheidsopdrachten
 12. Beroepscommissie en hoogste tuchtcollege
 13. Commissie voor de bescherming van persoonsgegevens
 14. Toezichthoudende commissie op het gebied van personeelsvertegenwoordiging
 15. Commissie voor gelijke behandeling
 - **Besluiten**
 1. Besluiten van de bondsministeries
 2. Besluiten van het bondsministerie van Justitie

Een aantal Oostenrijkse wetten is ook in het Engels beschikbaar.

Zie de website van het [rechtsinformatiesysteem van de Republiek Oostenrijk](#) voor meer informatie.

Links:

[Rechtsorde - Oostenrijk](#)

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken lidstaten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. De Europese Commissie aanvaardt geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid met betrekking tot informatie of gegevens in dit document. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.

Laatste update: 25/04/2017